4. *Демирчоглян Г.Г. Компьютер и здоровье. Факторы риска и системы оздоровления. – М.: Сов.спорт, 1995. – 62с.*
5. *Казарин Э.Э., Мамиконян В.Р. Влияние компьютеров на соматическое здоровье и орган зрения пользователей // Рефракционная хирургия и офтальмология,2003, том 3, с.77-81.*
6. *Коваленко В.А. Физическая культура в обеспечении здоровья и профессиональной психофизиологической готовности студентов. –М: Полиграф-сервис,2002, с.43-66.*

STRUCTURE OF COMPLEX CONDITION THE STUDENTS OF TECHNICAL UNIVERSITY

Helen TSERKOVNAYA

National University of Radioelektronic

Abstract. The article is about factor structure of the complex condition the students of technical university. The results of the factor analysis show that the most powerful factor influencing the physical condition of the students and gives possibility to determine some main exponents.

Key words: technical university, complex condition the students, factor analysis.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ ЗАКЛАДІВ НОВОГО ТИПУ (ТЕХНІЧНИЙ ЛІЦЕЙ)

Андрій ОСІПЦОВ, Володимир ПРИСТИНСЬКИЙ, Тетяна ПРИСТИНСЬКА

Слов'янський державний педагогічний університет

Постановка проблеми. Процеси формування високого ступеня професійної компетентності фахівців набувають подальшої актуальності в період інтенсивного суспільно-економічного розвитку України. Сучасний фахівець будь-якої сфери професійної діяльності – це особа, рівень якої відповідає стандартам надійності і конкурентноспроможності на світовому ринку праці. У зв'язку з цим, одним з пріоритетних напрямів зростання освітнього простору України слід вважати необхідність створення умов для підвищення якості професійної підготовки насамперед у вдосконаленні функціонування системи ланок багатоступеневої безперервної освіти. Важливе місце у формуванні особистості фахівця та його професійних *здібностей* посідають фізична культура і спорт, а саме професійно-прикладна фізична підготовка (ППФП), яка повинна сприяти оволодінню і досягненню необхідного рівня дієздатності та готовності до високопродуктивної трудової діяльності.

Сучасна психолого-педагогічна наука створила достатню дієву систему

теоретико-практичних знань із питань організації та управління професійною підготовкою фахівців різних профілів. Формування стану оптимальної готовності до майбутньої професійної діяльності в нормальних або екстремальних умовах виробництва повинно відбуватися на засадах психофізіологічно обґрунтованої системи ППФП. Важливим практичним завданням у реалізації даного аспекту слід вважати визначення інформативності професійно важливих якостей на різних етапах професійної діяльності людини.

Технології сучасного виробництва – це інтенсифікація процесів, які потребують високої міри напруження сенсорного і опорно-рухового апарату, оптимізації процесів мислення, уваги, пам'яті та психоемоційної сфери. У зв'язку з цим, залишаються актуальними розв'язання конкретних практичних завдань у забезпеченні безперервного розвитку професійно актуальних здібностей учнів, студентів, робітників у взаємозв'язку ланок професійної підготовки школа—технічний ліцей—технічний університет—виробництво) засобами професійно-прикладного фізичного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду підтверджують наші роздуми і сподівання на те, що ефективність ППФП зростатиме, якщо процес її організації буде відбуватися за умов використання науково обґрунтованої системи заходів, які прискорювали б накопичування і використання світового і вітчизняного досвіду у розумінні механізмів розвитку трудових навичок і вмінь та заходів запобігання передчасного порушення функціонування рефлекторної системи саморегуляції, що і слід вважати основою високоефективної трудової навички.

Дані авторитетних літературних джерел, осмислення виробничо-педагогічного досвіду новаторів свідчать про те, що рухові та трудові навички і вміння мають давні соціально-історичні коріння, які дозволяють більш широко використовувати різноманітні за структурою і формою засоби у реалізації ППФП [1,2,3,5]. Реалізація цієї різноманітності засобів професійно-прикладної фізичної підготовки повинна будуватися на оптимальних тренуючих програмах з чітко визначеними психофізіологічними режимами. Встановлено, що в процесі етапної фізичної підготовки слід враховувати такі важливі чинники, як: рівні фізіологічної готовності на кожному етапі професійної діяльності; особистісні і психодинамічні характеристики професійної групи; темпи "тренованості" психофізіологічних функцій; рівень та час досягнення і збереження "тренуючого" ефекту [4].

Є всі підстави припускати, що науковість добору засобів і методів для реалізації ППФП буде збільшуватись на засадах розробки багатофакторних статистичних моделей з визначенням більш суттєвих факторів, які впливають на різні параметри професійної дієздатності спеціаліста і обумовлюються особливостями виробничих процесів [2,3,5].

Важливими, на наш погляд, що підтверджується даними літературних джерел [3,4,5], слід вважати прикладне значення спортивної підготовки і загалом видів спорту, як елементу свідомого розуміння важливості використання спорту для розвитку і вдосконалення найбільш важливих у сучасному виробництві психофізіологічних функцій та виховання ціннісних психологічних і моральних якостей. Широке використання видів спорту в процесі ППФП виправдано також високою мірою емоційності, та прояву позитивних емоційних і оздоровчих впливів.

Аналіз літературних джерел та вивчення досвіду реалізації розділу *ППФП* у

процесі фізичного виховання загальноосвітніх навчально-виховних закладів, у тому числі і нового типу (ліцеї, гімназії, коледжі) свідчить про те, що вона відбувається, як правило, на типологізованому рівні, коли понад 80% учнів ще не визначились з вибором майбутнього фаху, а тому її слід розглядати не як фізичну підготовку до конкретної виробничої діяльності, а в більшій мірі, як професійну орієнтацію з урахуванням специфіки і реальних матеріально-технічних можливостей у конкретному навчальному закладі. Дане положення набуває особливої актуальності в умовах подальшого реформування системи освіти, яка передбачає профільованість навчання на ступені загальної освіти (міністр науки і освіти України, академік НАН Кремень В.Г., 2004.).

Відомо, що не існує людей, які б за своїми психофізіологічними особливостями відповідали будь-якій професії, також як і не справедливо було б вважати, що людина призначена тільки для визначеної конкретної професії.

В багатьох зарубіжних країнах професійна орієнтація проводиться на державному рівні. Так, у всіх навчальних округах Франції діють інспекції шкільної і професійної орієнтації, які надають допомогу випускникам шкіл в обранні найбільш адекватного фаху. Випускник разом з дипломом про рівень освіти одержує документ, в якому названі професії що найбільш відповідають йому за станом здоров'я, рівнем розвитку здібностей (в тому числі і фізичних), а також професії, які протипоказані даній особі. У навчальних закладах США проводиться систематична профорієнтаційна робота з використанням цілого комплексу тестових обстежень, до якого обов'язково включено визначення рівня фізичного розвитку і рухової підготовленості. У Японії рівень потенційних актуальних здібностей майбутнього спеціаліста визначають ще у віці шести років дитини. На нашу думку, настає час, коли й в Україні слід більш широко осмислити, аналізувати і використовувати передовий світовий досвід, новітні технології, прогресивні форми профорієнтаційної роботи, в тому числі і сучасних досягнень професійно-прикладного фізичного виховання і підготовки з *метою інтенсифікації навчально*-виховного процесу в системі багаторівневої освіти (школа, технічний ліцей—технічний університет—виробництво).

У зв'язку з цим **метою** роботи на даному етапі дослідження було визначення впливу новітніх технологій у ППФП учнів технічного ліцею та перевірка ефективності пропонуємо методики.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводиться на основі "Державної програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні" і відповідно до комплексної теми "Психолого-педагогічні основи оптимізації професійної підготовки педагогічних кадрів" науково-дослідної роботи кафедри теоретичних і методичних основ фізичного виховання і реабілітації Слов'янського державного педагогічного університету та виконувалось на базі кафедр фізичного виховання технічного і педагогічного ліцеїв та Приазовського державного технічного університету (м. Маріуполь, Донецької області).

У дослідженні брали участь 77 осіб, із них 25 учнів технічного ліцею (експериментальна група), 27 учнів педагогічного ліцею (контрольна група) – випускних класів та 25 студентів першого курсу металургійного факультету технічного університету.

Контрольна група займалася за Програмою для загальноосвітніх навчальних закладів "Основи здоров'я і фізична культура " на загальноприйнятих засадах. Основу

розробки змісту експериментальної методики склали методологічні положення про те, що рухова і вегетативна системи організму людини знаходяться під регулюючим впливом центральної нервової системи (ЦНС) та вищої нервової діяльності (ВНД), які і визначають психофізіологічний настрій на високопродуктивну рухову і виробничу діяльність у будь-якій сфері. Саме регуляція діяльності в процесі виробничих дій або підготовки до майбутньої професійної діяльності виражається функціональною системою ланцюжкового рефлексу (екстероцептори—ЦНС,ВНД—м'язи—пропріоцептори—ЦНС, ВНД—вегетативні органи). Це принципове положення і слід вважати основою механізму закону формування робочого динамічного стереотипу. У зв'язку з цим, програма занять за експериментальною методикою враховувала реалізацію принципу етапної структури підготовки і передбачала послідовне розв'язання комплексу взаємопов'язаних практичних завдань:

- оволодіння прикладними уміннями і навичками, які складають елементи базового фізичного виховання і спорту;
- поглиблена підготовка на засадах акцентованого розвитку актуальних моторно-педагогічних функцій, які визначають ефективність майбутньої виробничої діяльності;
- удосконалення і подальше використання набутих прикладних знань, умінь і навиків в аспекті психоемоційної стабільності, позитивної мотивації відносно обраної професії та ППФП, здорового способу життя, позитивної "Я"-концепції особистості.

Практичні заняття з учнями експериментальної групи проводились переважно за методом "колового тренування", що дозволило широко використовувати поряд з традиційними заходами, виконання тренувально-розвиваючих програм з використанням комплексних багатофункціональних тренажерів (давало змогу з високою мірою точності задавати руховим моделям визначені параметри, тобто індивідуально підходити до кожного учня при визначенні дозування фізичних навантажень) та технічних засобів управління рухами у суглобах (давало можливість корегувати рухи із заданою кінематичною структурою під активним контролем з боку учня при помилкових спробах виконання вправ). У підготовчій і заключній частинах уроку, а також після серії занять з акцентованим завданням на розвиток фізичних якостей використовувалися елементи психорегуляції та психофізичного тренування.

Ефективність запропонованої методики перевірялась на контрольних уроках, які проводились за розкладом занять з фізичного виховання ліцеїв наприкінці другого семестру навчання 2003 – 2004 навчального року. Аналіз отриманих результатів свідчить про наявність достатньо вираженої і стійкої тенденції до зростання рівня розвитку функціонального стану та психофізіологічних параметрів учнів експериментальної групи у порівнянні з контрольною. Так показники, які характеризують рівень функціонального стану, а саме: загальної витривалості учнів експериментальної групи зросли на 11,3% ($p<0,05$); швидкості – на 13,4% ($p<0,01$); швидкісно-силових здібностей – на 24,8% ($p<0.001$) у порівнянні з даними контрольної групи. Тенденцію до більш високих темпів зростання мали також показники, які характеризують рівень психофізіологічних параметрів, а саме: показники максимальної м'язової сили зросли в середньому на 23,7%; витривалості м'язів – на 17,6%; показники функцій зору – на 9,1% і 3,8% ($p<0,01$); показники точності кінестезії – на 6,9 і 12,0% ($p<0,001$).

Таким чином, цілеспрямоване використання експериментальної програми занять із застосуванням комплексних багатофункціональних тренажерів, технічних засобів управління рухами у суглобах та елементів психорегуляції і психофізичного тренування слід вважати вагомими аспектами оптимізації процесу професійно-прикладного фізичного виховання навчально-виховних закладів з профільним навчанням.

Висновки

Вивчення, аналіз і узагальнення даних літературних джерел, педагогічного досвіду та результати проведених спостережень і дослідження дозволяють зазначити наступне:

1. Методологічними засадами подолання суперечностей, що мають місце в організації професійно-прикладної фізичної підготовки повинні стати інноваційні технології, які б враховували передовий педагогічний досвід і сприяли б більш широкому його впровадженню в практику викладання фізичного виховання на всіх ланках багаторівневої системи освіти (школа. гімназія, ліцей—університет—виробництво).
2. Використання новітніх педагогічних технологій у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки повинні сприяти трансформуванню зовнішніх умов її функціонування до цілісної сукупності педагогічних. психологічних, медико-біологічних складових гармонійного розвитку особистості.
3. Навчально-виховна діяльність повинна підкріплюватись позитивною динамікою загальноосвітніх і спеціальних знань, а також удосконаленням предметно-практичних та технологічних навичок і вмінь як головних факторів формування позитивної професійної мотивації майбутнього фахівця.

Перспективами подальших досліджень з даної проблеми може бути обґрунтування і розробка науково-методичних рекомендацій для викладачів кафедр фізичного виховання технічних ліцеїв, університетів щодо визначення найбільш ефективних засобів ППФП і технологій їх застосування у навчальному процесі та позаурочних формах роботи.

Література

1. *Ильинич В.И. Профессионально-прикладная физическая подготовка студентов вузов: Научно-методические и организационные основы. – М.: Высш. школа, 1978. – 144 с.*
2. *Григоренко В.Г., Пристинський В.М. Системний підхід в організації професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів //Науковий вісник ПУДПУ (м.Одеса) ім. К.Д. Ушинського: Зб. наук. пр. Вип. 8 – 9. – Одеса: ПУДПУ, 2002. – С. 126 – 132.*
3. *Раевский Р.Т., Филинков В.И. Профессионально-прикладная психофизиологическая и психофизическая подготовка студентов машиностроительных специальностей. Учеб. пособие. – Краматорск: ДГМА, 2003. – 100 с.*
4. *Романенко В.А. Физиологическое обоснование профессионально ориентированной физической подготовки : Автореф. дис. ... докт.биол. наук. – К., 1994. – 55 с.*

5. *Ячнюк Ю. Фізична підготовка як один із шляхів формування професійної надійності фахівця //Молода спортивна наука України: Зб. пр. з галузі фізичної культури та спорту. Вип.8. : У 4-х т. – Львів: НВФ "Українські технології". 2004. – Т. 4. – С. 401-405.*

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN STRUCTURE OF PROFESSIONAL – APPLIED PHYSICAL PREPARATION OF SCHOOLBOYS OF TEACHING AND EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF NEW TYPE (TECHNICAL LICEUM)

Andreiy OSIPTSOV, Volodymyr PRYSTYNSKYY, Tetyana PRYSTYNSKA

Slaviansk State Pedagogical University

Abstract. In article the substantiation of expediency of use of innovative pedagogical technologies in professional – applied physical preparation of learning technical licea is offered.

Key words: professional – applied physical preparation, technical, liceum, pedagogical technologies.

ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ЕЛЕКТИВНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ ФУТБОЛУ

Едуард МАЛЯР

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Постановка проблеми. У змісті нової редакції навчальної програми з фізичного виховання для студентів вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації (2003 р.) ґрунтовно розкриті всі види підготовки базового компоненту [8]. Вариативний компонент даної програми рекомендується наповнювати змістом професійно-прикладного характеру згідно вимог кваліфікаційної характеристики спеціальності обраної студентом [2]. Для цього цей зміст потрібно розробити і науково обґрунтувати.

Мета статті: теоретично обґрунтувати зміст елективного компоненту експериментальної навчальної програми з фізичного виховання студентів спеціальності "Оподаткування" з пріоритетним використанням засобів футболу.

У відповідності з метою дослідження були визначені такі **завдання:**

1. Проаналізувати спеціальну літературу щодо реалізації навчальних програм з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ).
2. Визначити зміст елективного компоненту навчальної програми студентів спеціальності "Оподаткування".